

~ Методологија ~

ГОДИШЊА АКТИВНОСТ О ПОСЛОВАЊУ ПРЕДУЗЕЋА

ПРАВНИ ОСНОВ

Структурне пословне статистике се проводе по основу Закона о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/03) и у складу са Статистичким програмом 2013-2017.

Обавеза давања података Републичком заводу за статистику Републике Српске (Заводу) заснива се на члану 8. Закона о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/03).

Према члану 27. и члану 28. Закона о статистици Републике Српске и у складу са Правилником о заштити повјерљивих података, Завод је обавезан да заштити достављене повјерљиве податке. С тим у вези, податке прикупљене у статистичке сврхе, Завод не смије користити за друге намјене и објављивати као појединачне.

МЕТОДОЛОГИЈА

Методологија за провођење Структурних пословних статистика усклађена је са европским статистичким стандардима и њен садржај је прописан основном ЕУ Регулативом 295/2008 и регулативама за имплементацију 250/2009, 251/2009 и 275/2010.

Циљ и садржај

Циљ ове статистичке активности је производња индикатора потребних за анализу и праћење пословања тржишних произвођача и осигуравање података у потпуности и у складу са европским стандардима. Произведени подаци се користе за анализу структуре предузећа, структуре фактора коришћених у процесу производње, анализу пословног успеха и конкурентности предузећа на одређеном нивоу дјелатности и одређеној структури према класама запослених и анализу развоја пословања на регионалном и међународном нивоу. Такође, подаци структурних пословних статистика представљају значајне инпуте за процјене и обрачун макроекономских агрегата националних рачуна, за обрачун пондера за израчунавање индекса у краткорочним статистикама, као и за ажурирање података у Статистичком пословном регистру.

Обиљежја која се прикупљају у овом обрасцу расположива су у рачуноводственим, кадровским и осталим евиденцијама предузећа. То су:

- приходи
- расходи
- залихе
- запослени
- инвестиције и др.

Образац обухвата и идентификационе, адресне и податке о врсти дјелатности и јединицама разврстаним према различитим дјелатностима и различитим локацијама, као и податке о статусним и структурним промјенама предузећа. Ови подаци се користе за ажурирање Статистичког пословног регистра.

Извјештајне јединице и јединице посматрања

Извјештајне јединице у Структурним пословним статистикама су економски активна предузећа из Статистичког пословног регистра.

Користи се неколико различитих врста јединица посматрања:

- предузеће (за обрачун највећег броја индикатора)
- локална јединица (за израчунавање регионалних података)
- јединице по врсти дјелатности (за израчунавање података по чистој дјелатности)

Обухват

Статистичком активношћу обухватају се активна предузећа нефинансијске пословне економије која послују у Републици Српској и која су поднијела финансијски извјештај за претходну годину.

Обухватају се сљедећа подручја према КД БиХ 2010 (NACE Rev. 2):

В - Вађење руда и камена,

С - Прерађивачка индустрија,

Д - Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација,

Е - Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине,

Ф - Грађевинарство,

Г - Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала,

Н - Саобраћај и складиштење,

И - Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство

Ј - Информације и комуникације

Л - Пословање некретнинама

М - Стручне, научне и техничке дјелатности

Н - Административне и помоћне услужне дјелатности

Р - Образовање (приватни сектор)

Q - Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада (приватни сектор)

S - Остале услужне дјелатности (изузев области 94 која се, према ЕУ регулативи, не обухвата)

Оквир за провођење активности представља Статистички пословни регистар, који се води и ажурира у Заводу. У Структурним пословним статистикама користи се комбиновани метод узорка и пуног обухвата. Метод пуног обухвата примјењује се за предузећа са 20 и више запослених, а метод узорка за предузећа са мање од 20 запослених. Узорак се креира на основу података Статистичког пословног регистра и дизајнира као случајни стратификовани узорак.

Метод и вријеме прикупљања података

Прикупљање података у оквиру ове статистичке активности обавља се извјештајним методом.

Подаци за компилацију СПС варијабли и индикатора прикупљају се путем „Годишњих извјештаја структурних пословних статистика“.

Дефиниције основних обиљежја

Број предузећа обухвата предузећа из Статистичког пословног регистра у популацији која је предмет посматрања, а која су била активна барем дио референтне године (остварила промет или имала запослене). Искључују се сва привремено неактивна (мирујућа) или стварно неактивна предузећа.

Број запослених обухвата лица која имају заснован радни однос на одређено или неодређено вријеме са пуним или непуним радним временом. Бројем запослених обухваћени су сезонски радници, приправници и радници који раде код куће, лица у штрајку или краткорочном одсуству. Нису обухваћена лица на дугорочном одсуству. Запослени су плаћени од стране послодавца за извршени рад, а плаћање може бити у форми плате, накнаде, хонорара, награда, плаћања по комаду или плаћања у натури.

Број запослених лица обухвата број запослених на платним листама и неплаћена запослена лица као што су власници, партнери, чланови породице који раде у предузећу, волонтери и др.

Промет обухвата обрачунате приходе од продаје властитих производа, приходе од пружених услуга те приходе од продаје робе за препродају током референтног периода. У обрачун промета укључују се сви фактурисани порези, осим ПДВ-а и акциза.

Додата вриједност по факторским трошковима исказана је у бруто износу (без одузимања амортизације). Израчунава се тако да се на вриједност производње у основним цијенама додају субвенције а одузму трошкови пореза на производе и производњу и вриједност међуфазне потрошње.

Трошкови запослених су укупне накнаде запосленима током референтног периода, у новцу или у натури. Чине их бруто плате и накнаде плата, те остали трошкови запослених који имају карактер личних примања.

Промет по запосленом лицу добија се дијелењем укупно оствареног промета са укупним бројем запослених лица. Овај индикатор изражава продајну способност предузећа из одређене дјелатности.

Додата вриједност по запосленом лицу представља основни индикатор за мјерење продуктивности рада. Овај индикатор показује колико је створено додате вриједности по запосленом лицу.

Учешће додате вриједности у промету добија се дијелењем укупне додате вриједности са укупно оствареним прометом.

Трошкови рада по запосленом показују просјечне трошкове запослених у некој дјелатности, а добијају се дијелењем укупних трошкова запослених са бројем запослених, односно бројем лица која су плаћена за обављени рад.

Профитабилност показује колико је процентуално учешће бруто пословног вишка у промету. Овај индикатор показује зарађивачку способност предузећа или одређене дјелатности.

Усаглашеност са међународним препорукама

Провођење активности усклађено је са препорукама европских регулатива за област Структурних пословних статистика, чиме је омогућена међународна упоредивост података Републике Српске са другим земљама. Коришћене су дефиниције и препоруке прописане основном ЕУ Регулацивом 295/2008 и регулативама за имплементацију 250/2009, 251/2009 и 275/2010.

ОПИС ОРГАНИЗАЦИЈЕ АКТИВНОСТИ

Органи за провођење активности

Одговорни произвођач података о коришћењу јесте Републички завод за статистику Републике Српске. Прикупљање података обавља се у Подручним јединицама, док се унос, обрада података и производња резултата обавља у Одјељењу производних статистика и Одјељењу услужних статистика Завода. У овим Одјељењима обављају се формалне, рачунске и логичке контроле, третирање екстремних вриједности микроподатака, процјена и анализа резултата, итд.

Периодика провођења активности

Извјештајна јединица дужна је да достави податке Републичком заводу за статистику пет мјесеци послије референтне године.

Подаци се објављују годишње. Прелиминарни резултати су расположиви у децембру за претходну годину. Коначни резултати се публикују 17 мјесеци након референтне године.

Инструменти активности

За провођење Структурних пословних статистика утврђени су сљедећи методолошки инструменти:

- Упитници
- Упутство за попуњавање упитника
- Писмо извјештајним јединицама

Обрада и публикување

Обрада података и производња резултата се врши за нивое подручја, гране, области и разреда дјелатности према класификацији КД БиХ 2010 (NACE Rev. 2) и према величини предузећа. За дио популације за који је биран узорак, ради се процјена вриједности цијелог скупа. Коришћени метод за процјену резултата је „Horvitz-Thompson“ метод.

У складу са европским препорукама, резултати Структурних пословних статистика се приказују према претежној дјелатности извјештајне јединице, односно уколико предузеће обавља више дјелатности, цјелокупан пословни резултат се приписује његовој претежној дјелатности.

Подаци се публикују на нивоу подручја дјелатности и према величини предузећа, а дати су у апсолутним износима. У процентима су дате структуре резултата према подручјима дјелатности.

Годишње саопштење: „Основни структурни показатељи пословања предузећа“ је доступно на сајту Републичког завода за статистику Републике Српске: www.rzs.rs.ba